

## FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2010 rd

### Regeringens proposition om statsbudgeten för 2011

*Till finansutskottet*

#### INLEDNING

##### **Remiss**

Riksdagen remitterade den 16 september 2010 regeringens proposition om statsbudgeten 2011 (RP 126/2010 rd) till finansutskottet för beredning. Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har försvarsutskottet beslutat lämna utlåtande till finansutskottet om sitt behörighetsområde.

##### **Sakkunniga**

Utskottet har hört

- kanslichef Kari Rimpä och konsultativ tjänsteman Timo Rivinoja, försvarsministeriet
- överste, biträdande avdelningschef Timo Kivinen, Huvudstaben
- överste Kimmo Lehto, Arméstaben
- överste Jukka Ahlberg, Flygstaben
- kommodor Jarmo Pennala, Marinstaben
- ombudsman Pekka Tuunanen, Försvarsutbildningsföreningen
- styrelseordförande Heikki Allonen och generalsekreterare Tuija Karanko, Suomen Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys ry (PIA ry).

#### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

##### **Motivering**

###### *Allmänt*

Utskottet konstaterar att försvarsförvaltningens budgetproposition för 2011 följer riktlinjerna i statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2009, rambesluten om statsrådets verksamhet under året och försvarsministeriets handlings- och ekonomiplan.

Försvarsmaktens uppgifter kräver enligt utredning en klar prioritering av funktioner och upphandling 2011. Personalkostnader, materielutveckling och omkostnader ska hållas i balans. Det kräver att man får stopp på tillväxten i den relativa andelen personal- och fastighetsutgifter.

ter. För att upprätthålla en trovärdig nationell försvarsförmåga används i snitt en tredjedel av försvarsanslagen till underhåll och utveckling av materiel. Med hänsyn till att försvarsmaterielen föråldras är det också i fortsättningen nödvändigt att avsätta omkring en tredjedel av försvarsanslagen för upphandling.

###### *Försvarsresurserna 2011*

Regeringen föreslår ett anslag på 2 853 miljoner euro för försvarsministeriets förvaltningsområde, alltså 144 miljoner mer än i 2010 års ordinarie budget. Enligt uppgift till utskottet beror anslagsökningen huvudsakligen på omläggningar av tidsplanen för betalning av utgifter enligt be-

ställningsfullmakterna för försvarsmateriel, en två procents nivåhöjning av anslagen för utrustning av regionala trupper enligt den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen 2009 och föregripande justeringar av kostnadsnivån.

För upphandling av försvarsmateriel föreslås 750 miljoner euro, dvs. 40 miljoner euro mer. Tillskottet beror främst på att huvudstadsregionens luftförsvar ska utvecklas, tidsplanen för betalning av utgifter enligt tidigare beställningsfullmakter läggas om, kostnadsnivån justeras och försvarsupphandlingar tidigareläggas. Det tillfredsställer utskottet att försvarsmaterielupphandlingar tidigareläggs för att stödja den inhemska industrin och sysselsättningen.

För försvarsmaktens omkostnader föreslås sammanlagt ca 1 696 miljoner euro för att upprätthålla i stort sett nuvarande nivå på verksamheten. Lönekostnaderna utgör inemot hälften av omkostnaderna. Fastighetsutgifter slukar ca 226 miljoner euro. Omkostnadsanslaget ökar med 72 miljoner euro jämfört med budgeten 2010.

#### *Hur bristen på reservdelar inom försvarsgrenarna ska åtgärdas*

Det är bra att försvarsmakten målmedvetet går in för att åtgärda det uppdämda behovet av reservdelar. Utskottet har upprepade gånger i sina tidigare budgetutlåtanden (t.ex. FsUU 7/2009 rd) påtalat problemet och krävt att försvarsmakten åtgärdar det. Bristen på reservdelar har veterligen inverkat på verksamheten inom samtliga försvarsgrenar, men läget är särskilt svårt inom flygvapnet, där man inte kommer att uppnå en tillgänglighetsnivå på 65 procent för Hornetmaterielen 2011. Det är helt ohållbart att det synnerligen kostsamma jaktförsvarssystemet inte kan hållas i önskad beredskap på grund av brist på reservdelar. Att flytta delar från ett plan till ett annat är ingen hållbar lösning annat än på mycket kort sikt.

Utskottet erfar att försvarsmaktens ökade omkostnader huvudsakligen går till att åtgärda bristen på reservdelar till försvarsmateriel, dvs. ca 40–50 miljoner euro 2011. Reservdelsbristen ska fortsatt åtgärdas fram till 2015, då man räknar med att den ska vara undanröjd inom alla för-

svarsgrenar. Det är bra att försvarsmakten målmedvetet har skridit till åtgärder och gjort upp om en klar tidsplan för att bli kvitt reservdelsbristen åtminstone i dess nuvarande omfattning.

#### *Omlagda tidsplaner för betalning av utgifter enligt beställningsfullmakterna*

Vid utfrågningen av sakkunniga i utskottet kom det fram att man inom samtliga försvarsgrenar har velat minimera omläggningar av tidsplanen för betalning av utgifter enligt beställningsfullmakterna. Det är viktigt att försvarsmakten fortsatt bemödar sig om att minimera förflyttningar av upphandlingsanslagen. Överförda utgiftsposter gör det betydligt svårare att greppa hela försvarsbudgeten. Det går inte att helt undvika omläggningar i betalningstidsplanerna i framtiden heller, eftersom det av olika skäl kan vara svårt att hålla tidsplanen för försvarsmaterielprojekt.

Utskottet noterar att leveranserna på senare år har fördröjts avsevärt bland annat för att försvarsmakten har upphandlat materiel som inte är i operativt bruk inom något annat lands försvarsmakt. Ett viktigt exempel på en upphandling av detta slag är NH 90-helikoptrarna, där man upphandlade materiel som först befann sig på ritbordet. Det är väsentligt att den försvarsmateriel som försvaret upphandlar utomlands — framför allt omfattande vapensystem — i regel redan är i användning inom andra länders försvar och därmed har blivit operativt testat.

Utskottet påpekar att upphandlingarna också kan fördröjas av oförutsedda naturliga händelser. Marinen beställde 2006 tre minröjare i klass Katanpää hos ett italienskt varv för ca 250 miljoner euro. Fartygsleveranserna försenades med omkring ett år för att varvet drabbades av en översvämning.

#### *Utsikterna för den finska försvarsindustrin*

Försvarsindustrin sysselsätter över 5 000 personer i Finland och den årliga omsättningen i sektorn är omkring 600 miljoner euro. Försvarsindustriföretagen är viktiga arbetsgivare lokalt. Merparten av företagen är privatägda finska företag och hör till Suomen Puolustus- ja Ilmailu-

teollisuusyhdistys PIA (Finlands försvars- och luftfartsindustriförening).

Vid utfrågningen av sakkunniga framhölls det att inga nya större materialupphandlingar som den finska försvarsindustrin skulle kunna kopplas in på är att vänta 2011. Vår inhemska försvarsmaterielindustri är viktig för försvarsmakten inte minst med tanke på den militära försörjningsberedskapen. Försvarsmakten räcker ändå inte till som uppköpare för att garantera den inhemska försvarsmaterielindustrins överlevnad. I framtiden är det mycket få företag som kan förlita sig enbart på en hemmamarknad. Framgångsrika företag internationaliseras och söker tillväxt på nya affärsområden.

Utskottet ser motköp som en viktig mekanism för att få den finska försvarsmaterielindustrin med i materielupphandlingsprocessen i utlandet. Motköpsförpliktelsen, som vid de största köpen i princip alltid är minst 100 procent, gör att finska företag kan delta i upphandling utomlands genom att erbjuda t.ex. integrerade systemtjänster och underhålls- och uppdaterings-tjänster. Det är bara genom motköp som försvarsutskottets mål kan nås att minst 50 procent av försvarsmaterielupphandlingarna (inbegripet upphandlingarnas livscykeluppdateringar) ska vara av inhemskt ursprung. Det är angeläget att motköp i Finland främst handlar om högteknologiprodukter. I det här sammanhanget vill utskot-

tet poängtera att små och medelstora företag bör ha samma möjligheter som storföretag att vara med om motköpen.

Riksdagen kommer 2011 att få ett lagförslag om att genomföra direktivet om försvars- och säkerhetsupphandling nationellt. Kommissionen har kritiserat motköpsmekanismerna och ansett att de är olämpliga för den inre marknaden och att de är ett exempel på osund verksamhet också inom området försvarsupphandling. Direktivets nationella genomförande kommer att inverka på de nuvarande motköpsmekanismerna. Det är viktigt att lyfta fram aspekterna på försörjningsberedskap i den kommande propositionen.

Det skulle gagna den finska industrins konkurrenskraft om unionsländerna öppnade upp sin försvarsmaterielmarknad och om materielprojektens konkurrensutsattes på lika villkor. Men praxis har visat att viljan till en genuin och öppen konkurrens i upphandlingen av försvarsmateriel ingalunda är huvudregel. När det gäller att öppna upp försvarsmaterielupphandlingen måste Finland gå lika långt som de övriga unionsländerna är beredda att göra.

#### *Utlåtande*

Försvarsutskottet föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.*

Helsingfors den 14 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Korkea-  
vordf. Olli Nepponen /cent  
Pekka Haavisto /gröna  
Juha Hakola /saml  
Lasse Hautala /cent  
Hanna-Leena Hemming /saml  
Reijo Kallio /sd  
Antti Kalliomäki /sd

Saara Karhu /sd  
Jaakko Laakso /vänst  
Reijo Laitinen /sd  
Juha Mieto /cent  
Lauri Oinonen /cent  
Reijo Paajanen /saml  
Sari Palm /kd  
Eero Reijonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Jukka Savola.

## AVVIKANDE MENING

**Motivering**

Den parlamentariska uppföljningsgruppen för den senaste säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen nådde enighet om var resurserna för försvarets utgifter ska tas. Den konstaterade att resurserna för de nuvarande utgifterna ska säkerställas, men att statsekonomi står inför så pass stora utmaningar att det i praktiken inte är möjligt att låta försvarsutgifterna öka mer än utgiftsramen för övriga förvaltningsområden medger.

Uppföljningsgruppen ansåg att försvarsmakten ska utvecklas som en del av samhället i övrigt och med hänsyn till samhällets behov. Därför är det inte lämpligt att låta försvarsutgifterna öka i proportion till statens totala utgifter. Finlands stabila säkerhetsomvärld talar inte heller för en betydande ökning i försvarsutgifterna. Den nuvarande utgiftsnivån, inklusive inflationsjusteringar, bör lämpligen tas till utgångspunkt för en långsiktig utveckling av försvarsmakten.

Efter uppföljningsgruppens ställningstagande har den ekonomiska situationen försämrats avsevärt och problemen för den offentliga ekonomin förvärrats. Ökningen i försvarsutgifterna har motiverats med att vapensystemen har blivit

dyrare. Om anslagen för försvarsministeriets förvaltningsområde generellt ökar med två procent i reella termer betyder det en avsevärd ökning i anslagen för vapenupphandling, på årsnivå omkring 50 miljoner euro, i ett läge där det dras ner på basservicen till medborgarna.

Regeringens strategi ger helt fel signal till utvecklingen av försvarsmakten. De orealistiska löften om utgiftsökningar bidrar bara till överdimensionerade upphandlingsprogram som det är svårt att frigöra sig från längre fram. Om försvarsanslagen binds upp vid långvariga och överdimensionerade upprustningsprogram, kan det redan under nästa valperiod betyda nedskärningar i försvarsmaktens övriga utgifter och resultera i förslag att lägga ner garnisoner.

Överallt i världen måste man nu pruta på upprustningsprogrammen på samma sätt och det äventyrar på intet sätt vårt trovärdiga försvar i framtiden.

**Förslag**

Vi föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.*

Helsingfors den 14 oktober 2010

Reijo Laitinen /sd  
Reijo Kallio /sd  
Antti Kalliomäki /sd

Saara Karhu /sd  
Jaakko Laakso /vänst